

28.10.2019

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liiton lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin esitykseen:

Medialukutaito Suomessa – luonnos medialukutaitopolitiikaksi ja mediakasvatuksen kansalliseksi linjausasiakirjaksi

Yleiset kommentit

Kuvataidekoulujen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja katsoo, että kansallisten mediakasvatuslinjausten päivittäminen on tarpeellista. Media on yhä laajemmin ja monipuolisemmin läsnä ihmisten arjessa ja median vaikutus yhteiskunnassamme on kasvanut viime vuosina vahvasti. Jokainen tarvitsee medialukutaitoa ja toisaalta myös median välineiden ja palveluiden käytön osaamista. Luonnoksen viesti on kirkas: medialukutaitoa tulee vahvistaa sekä mediakasvatusta ja sen tutkimusta kehittää. Media, medialukutaito ja mediakasvatus käsitetään luonnoksessa laajasti, mikä toisaalta tuo haasteita kehittämisen fokukselle. Esityksessä kansalliseksi mediakasvatuslinjaukseksi korostuukin, että mediakasvatustyötä tulee tehdä laaja-alaisessa yhteistyössä, usean eri toimijan toimesta ja eri näkökulmista käsin.

Luonnoksessa todetaan, että medioiden ja niiden kohderyhmien laajetessa mediakasvattajilta tarvitaan uudenlaista mielikuvitusta ja luovuutta. Tätä tarjotaan jo nyt taiteen perusopetuksen kouluissa, joiden toiminta on opetussuunnitelmaperustaista ja taidepedagogiikka laadukasta ja systemaattista. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteissa (2017) korostuu läpileikkaavasti mediakasvatus ja monilukutaito. Media- ja mediataidekasvatusta annetaan tällä hetkellä eniten kuvataiteen taiteen perusopetuksen sisällä. Yleistä oppimäärää mediataiteissa antaa nyt vain muutama koulu, ja yhdenkään koulun ei ole vielä mahdollista antaa taiteen perusopetusta mediataiteissa laajan oppimäärän mukaan.

Luonnoksesta puuttuu täysin kaikki lapset ja nuoret saavuttava kuvataidepedagogiikka: kaikille yhteisen perusopetuksen kuvataiteessa annettava media- ja mediataidekasvatus. Mediataidot ovat läpäisevä ja monitahoinen asia, ja tämän tulisi näkyä koko perusopetuksessa. Kaikilla koulutusasteilla ammattitaitoiset taiteilija-opettajat ja kuvataideopettajat ovat tällä hetkellä avainroolissa mediakasvatuksen kentällä, sillä medialukutaitoon kuuluu nyky-yhteiskunnassa vahvasti visuaalinen lukutaito ja kuvanlukutaito. Esimerkiksi valokuva ja liikkuva kuva ovat osa media- ja mediataidekasvatusta.

Kuvataidekoulujen liiton mukaan mediakasvatuksen linjauksissa ei huomioida riittävästi sitä, että jokainen kansalainen on yhä enemmän myös mediasisältöjen tuottaja. Linjauksia tulee tarkentaa siten, että niissä tarkastellaan asiaa myös sisällön tuottajan – ei pelkästään lukijan tai katsojan näkökulmasta.

Visio

Luonnoksen visio pyrkii yhdenvertaisuuteen medialukutaidon kehittämisen mahdollisuuksissa. Laaja-alaisten medialukutaitojen kehittäminen kansalaisoikeutena vaatii yhteiskunnalta resursseja, jotta visio voidaan toteuttaa. Visio medialukutaidosta ja mediakasvatuksesta on hyvä tavoite kehittämistoiminnalle.

Tavoite 1

Kuvataidekoulujen liitto pitää mediakasvatuksessa tärkeänä monialaista ja verkostoitunutta yhteistyötä, jonka myötä myös tiedonkulku ja osaamisen jakaminen paranevat. Jotta Suomessa voidaan tehdä eri kohderyhmät, aiheet ja näkökulmat huomioivaa sekä maantieteellisesti kattavaa mediakasvatusta monipuolisesti eri tekijöiden toimesta, tarvitaan laajaa perus-, lisä- ja täydennyskoulutusta monien alojen opettajille (esim. äidinkielen ja kuvataiteen opettajat). Upea tavoite on hyödyntää jo olemassa olevien toimijoiden vahvuuksia, ja Kuvataidekoulujen liitto toivoo tämän näkyvän myös operatiivisessa toiminnassa.

Tavoite 2

Tavoite 2 on kokonaisuudessaan erittäin tärkeä. Taiteen perusopetuksessa tarjotaan laadukasta ja merkityksellistä media- ja mediataidekasvatusta, jossa oppija on aktiivinen toimija. Hän oppii mediaa ja taidetta tehden, on sisällön ja median tuottaja. Tästä syystä Kuvataidekoulujen liitto kokee vieraaksi luonnoksen vanhahtavan tyylin tarkastella yksilöä kasvatuksen kohteena ja kansalaisia sen kohderyhminä. Sama objektivoiva sävy näkyy myös mediakasvattajien kohdalla. Kuvataidekoulujen liitto toivoo luonnokseen näihin asioihin kauttaaltaan uudelleenkirjoittamista. Esimerkiksi ammattilaisten omassa peruskoulutuksessaan hankkima osaaminen ei kannata kovin pitkään työuralla, vaan osaamista tulee päivittää aktiivisesti oman työn ohella, koska nykymediat muuttuvat ja muuntuvat vauhdilla. Mediakasvatus ja mediakasvattajat eivät ainoastaan reagoi ja sopeudu muuttumiseen vaan proaktiivisesti ennakoivat tulevia median kehityskulkuja ja suuntavat mediakasvatustoimia sen mukaisesti.

Tavoite 3

Kuvataidekoulujen liitto toteaa, että systemaattinen mediakasvatus ja sen kehittäminen vaativat rahoituspohjan vahvistamista ja vakauttamista. Resurssien tulee olla riittävät laadukkaasti mediakasvatukseen tarjoamiseksi, esim. tilat, opetus, laitteet, materiaalit ja teknologia. Nostamme myös taas tässä kohden esiin, että taiteen perusopetuksessa yhdenkään koulun ei ole vielä mahdollista antaa taiteen perusopetusta mediataiteissa laajan oppimäärän mukaan. Lisäksi yleistä oppimäärää mediataiteissa antaa vain muutama koulu. Mediataiteiden opetussuunnitelmia tulee pilotoida ja tukea vahvasti seuraavina vuosina taiteen perusopetuksen saatavuuden, saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden nimissä. Tämä vahvistaa myös medioiden ja mediakasvatuksen asemaa Suomessa.

Media- ja mediataidekasvatusta annetaan myös kuvataiteen taiteen perusopetuksen sisällä, samalla tavalla kuten esimerkiksi peruskouluissa ja lukiossa annetaan media- ja mediataidekasvatusta kuvataiteen oppiaineessa. Nämä olemassa olevat rakenteet, toimintatavat ja ammattitaito tulee ottaa huomioon jo laadukkaasti ja pitkäjänteisen toiminnan pysyvyyden turvaamiseksi. Taiteilija-opettajat ja kuvataideopettajat (peruskoulu, lukio ja taiteen perusopetus) ovat avainasemassa, jos tehdään esim. kunnallisia mediakasvatussuunnitelmia.

Katso myös edellinen kohta.

Suomalaisen mediakasvatuksen vahvuudet

Mediaosaamista on varmasti paljon, mutta koska mediakasvatus-termi käsitetään hyvin laajasti ja eri tavoin eri näkökulmista, on osaamista todellisuudessa vaikea vertailla. Suomalainen taiteen perusopetus on kansainvälisesti uniikki taidekasvatusjärjestelmä, jonka edistyskykyisyys kiinnostaa maailmanlaajuisesti. Sen piirissä esimerkiksi arkkitehtuurikasvatus on tällä hetkellä jo vientituote. Myös media- ja mediataidekasvatuksella on mahdollisuus vastaavaan, mutta se vaatii ensin nykyistä vahvemman toteutumisen ja paremmat resurssit (TPO VOS). Myös suomalaisen peruskoulun ja lukion kuvataiteen opetus ja sen sisältämä mediakasvatus on erittäin laadukasta kansainvälisesti vertailtuna.

Mediakasvatuksen arvot ja periaatteet

Arvot ja periaatteet on kuvattu erinomaisesti.

Mediakasvatuksessa huomioon otettavia kehitystrendejä

Tämän hetken kehitystrendit on hyvin kuvattu – ja toisaalta niiden ennakoitiin on haasteellista, sillä median käytön ja teknologian kehitys on nopeaa. Listaamme erilaisista lukutaidoista lisäksi mukaan käsitteen visuaalinen lukutaito ja kuvanlukutaito. Media on yhä enenevässä määrin visuaalista. Lisäksi mukaan voisi lukea moniaistisuuden ja virtuaalitodellisuuden. Mediakasvatuksen osaamistarpeet muuttuvat nopeasti nyky-yhteiskunnassa, joten toivoisimme myös tähän kohtaan maininnan mediakasvattajien, taiteilija-opettajien ja kuvataideopettajien jatkuvasti kehittyvästä peruskoulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta.

Mediakasvatuksen haasteet

Mediakasvatuksen haasteet on hyvin kuvattu. Tosin ne jäävät hieman ilmaan ilman toimenpide-ehdotuksia. Esimerkiksi kokemuksemme mukaan laadukas mediakasvatus tarkoittaa suunnitelmallisuutta, ammattimaisia mediakasvattajia sekä pysyvää ja pitkäjänteistä rahoitusta.

Mediakasvatuksen maisema

Lisäisimme tähän, että mediakasvatusta sisältyy lasten ja nuorten taiteen perusopetukseen ja myös aikuisten taiteen perusopetukseen.

Seuranta

Mediakasvatuksen keskeisenä toimintamuotona kuvataiteen ja mediataiteiden taiteen perusopetuksen on oltava mukana mediakasvatus- ja medialukutaitoselvityksissä sekä asiantuntijapaneeleissa.

Muut kommentit ja huomiot

Opetushallituksen toteuttamat opetussuunnitelmauudistukset koskivat myös koko taiteen perusopetusta – ja myös sen opetussuunnitelmissa korostuu mediakasvatus ja monilukutaito. Uudet opetussuunnitelmaperusteet korostavat esim. kuvataiteen tavoitealueissa visuaalista lukutaitoa sekä osallisuutta ja vaikuttamista. Visuaalisten taiteiden kouluissa annetaan laaja-alaista mediakasvatusta, ja erityisesti mediataidekasvatusta. Mediataiteille luotiin taiteen perusopetuksen uusissa opetussuunnitelmaperusteissa omat opetussuunnitelman perusteet, kuten esityksessä mainitaan.

Kuitenkin, mediataidekoulujen konkreettinen perustaminen tarvitsee valtion tukea. Pelkkä opetussuunnitelmaperusteiden olemassaolo ei ole vielä mediataidekasvatusta käytännössä. Suurin osa taiteen perusopetuksen mediakasvatuksesta annetaan tällä hetkellä osana kuvataidekasvatusta.

Kuvataiteen sekä media- ja mediataidekasvatuksen kiinteä traditio näkyy myös Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liiton toiminnassa. Perinteisestä nimestään huolimatta Kuvataidekoulujen liitto edustaa nykyään taiteen perusopetuksen yhdeksästä taiteenalasta neljää: kuvataidetta, arkkitehtuuria, käsityötä ja mediataiteita (visuaaliset taiteet). Olemme keskeinen toimija mediakasvatuksen kentällä. Esimerkiksi vuonna 2018 63 jäsenemme toiminta tavoitti 47 545 osallistujaa ja jäsenten toimintaan tehtiin 835 586 osallistumiskäyntiä.

Lisäys liitteisiin: OPH 2017:12a Kuvataide Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.

28.10.2019 Helsingissä,

Johanna Kivioja, puheenjohtaja
Riikka Mäkikoskela, toiminnanjohtaja